

„A magyar királyok emlékezetire» nyomtatott munka a latin-német nyelven megjelent *Mausoleum potentissimorum regum Hungariae. Norimbergae 1664.* (RMK III. 2254.) 2. kiad. : Pottendorf 1667. (RMK III. 2397.) Az első kiadásnak van egy példánya az Országos Széchényi Könyvtár kéziratárában (Fol. Hung. 1074.), melyhez kéziratos lapok vannak hozzákötve. Ezekben Felvinczi fordítása olvasható.

Felvinczi »Chártákon« kinyomtatott halotti versei közül egy sem maradt fenn.

Végül a 14. versszakban említett mű, melyhez Ajtai ajánlóversét írt, *A jeles Procuratorának illendő dicséreti.* Kolozsvár, 1697. (RMK I. 1502.) Szabó Károly még nem ismert belőle példányt. Később a kolozsvári unit. kollégium könyvtárában előkerült egy. (Kszle 1882 : 92.) Ez azóta elkallódott, de megmaradt egy XIX. századi, valamelyik kutató által készített másolata. Ennek a másolatnak mikrofilmen lévő felvétele a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárában van.

A fentiekben kívül Felvinczinek a következő verseit ismerjük :

Kövendi János kolozsvári asztalosmester részére két unitárius énekeskönyvet másolt le. (Felvinczi-kódex, 1676, SzTA Vall. 41. és Kövendi-énekeskönyv, 1679, SzTA Vall. 99.) A Felvinczi-kódexbe két, a Kövendi-énekeskönyvbe egy üdvözlőverset írt. Ezeket Szabó T. Attila közölte (ITK 1933 : 143.).

Üdvözlőverset írt Szentpáli Ferenc versbeszédett Tripartitumához (RMK I. 1625.).

A Comico-tragoedia 1767-i kiadása végén maradt fenn *A pokolról és annak állandó lakosairól, természetéről s azon helynek alkalmatosságáról* írt verse.

Megírta *Az erdélyi protonotaria és cancellaria dicséretét*, mely Kolozsvárott jelent meg 1699-ben (RMK I. 1540.).

Természet próbája című, Kolozsvárott 1701-ben megjelent művét említi Szabó Károly (RMK I. 1624.). Ennek egy XVIII. századi ponyvakiadását látta Ferenczi Zoltán, valószínűleg valamelyik erdélyi könyvtárban (ITK 1897 : 85.). Magyarországon nincs belőle példány, úgyhogy a szöveg egyelőre nem férhető hozzá.

Jakab Elek említi egy ilyen című verset : *A céhmesterek dicsérete. Encomium in Magistros Cehae.* (Kolozsvár története III. 41.) Két versszakot közöl belőle, melyből kiderül, hogy a művet a szöcs-céh fordította a latinból. A vers végén lévő megjegyzés : *Translator apponebat Die 29. Julii Ao. D. 1708. G. FV.* E betűjelet Szabó Károly tévesen oldotta fel. Helyes megnevezése : Georgius Fel-Vinczi. Ezért és a rokon tematika alapján kétségtelen Felvinczi szerzősége.

Felvinczi legrégebben ismert verse az 1706-ben szerzett *Ritkán kellő híves szellő jú léged Kolozsvár . . .* kezdetű. Először Thaly tette közzé a Történelmi kalászkok 219—222. lapjain, majd az Adalékok II. 121. lapján.

Végül megemlítjük, hogy Kanyaró Ferenc minden alap nélkül Felvinczinek tulajdonította az 1704-ben Kolozsvár pusztulásáról írt éneket. (Erd. M. 1908 : 173.). Ez nem lehet Felvinczié. Hångja, tematikája egészen elüt Felvinczi többi verseitől.

A közölt filológiai eredmények megadják az alapot ennek az érdekes, változatos költői termésnek feldolgozására, a magyar költészet fejlődési rendjébe való elhelyezésre.

KISS SÁNDOR

FAZEKAS MIHÁLY LEVELE KEREKES FERENCHEZ

A debreceni református Kollégium mindig nagy súlyt helyezett arra, hogy tanárai kiváló képesítésű, széles látókörű emberek legyenek. A külföldön is elismerésben részesült, nagy matematikus, Kerekes Ferenc 1816-ban Bécsben továbbképzte magát. A szuperintendens 1400 váltóforintot küld neki. A dolgot a Kollégium nagy hírvé perceptora, Fazekas Mihály bonyolítja le az alábbi levél szerint.

Külön érdekessége ennek a levélnek, hogy Fazekas Mihály, az úttörő magyar botanikus, Bécsből hozat magvakat.

Hogy ki az a »Marton Ur«, akivel Kerekesnek az üdvözlőten osztoznia kell, nem tudjuk. Lehet, hogy Marton József, aki abban az időben Bécsben a testőrök magyar tanára s az egyetemen a magyar irodalom rendkívüli tanára volt.

»Kedves Komám Uram! A *Venerabilis* Superintendentia azt rendelte, hogy Komám Uramnak fél esztendei tanulásra 500 pengő forint küldődjön. Mennyi az a' pengő pénz mi azt könyv nélkül nem tudhatjuk, de én nyilvánvalóan tudván, hogy sem több sem kevesebb nincs kezem alatt 1400 Wft az az Egyezer Négy száz váltó forintnál, ime azt kedves Komám Uramnak küldöm, ha abból ki nem telik írjon Komám Uram és (va)lahogy majd ki pótolja a' Consistorium. Most én semmiképpen nem küldhetem a' magvakról való Commissiomat, hatsak postán még nem irok. De azért küldöm a' hozzám tartozók tiszteletét és a' magamét, mellyen Marton Urral osztozzanak. 14. Aug. 1816. Szerető Komja Fazekas Mihály.«

A levél eredetije a Tiszavidéki Református Egyházkerület Nagykönyvtárában van. Jelzete: R. 608.50.6. L. 3. a.

KOMLÓS ALADÁR

VAJDA JÁNOS ELFELEDETT VERSEI

Az életrajzok beszámolnak róla, hogy Vajda meg volt győződve a maga költői lángeszéről. Kevésbé köztudomású, hogy ugyanakkor erős önkritikával nézte műveit, tudta, hogy sok írása nem áll képességei színvonalán. Ha verseiről nyilatkozik, rendszerint töredelmes nyíltsággal vall erről (Előszó a *Költemények* 1895-ös kiadásához és Milkó számára írt önbírálata, *Pesti Napló*, 1898. 104. sz.). Nem lephet meg tehát, hogy köteteibe nem vette fel összes verseit, hanem a gyengébbeket kiselejtezte közülük.

De ha a költő szigora, amellyel verseit megrostálja, jogos és helyes is, nem kevésbé jogos az irodalomtörténész azon igénye, hogy a nagy költők összes műveinek megismerésére törekszik. Az alábbiakban Vajda János elfeledett verseit kívánjuk közzétenni, oly verseit, amelyek egyetlen kötetében, sőt az 1940-es *Összes művei*-ben sem találhatók, s az eddigi Vajda-irodalom sem tud róluk. Ezek a versek nem növelik költészetének fényét, de egy-két adattal teljesebbé teszik életéről és fejlődéséről való ismeretünket.

Huszonnégy elfeledett versét tesszük közzé. Ezek két csoportra oszthatók: az egyik 1847—9-ből, a másik csoport 1851—3-ból való.¹

Elvirához, A tavasz jelei c. 1847-ben írt verseit érdekessé teszi, hogy egy előttünk eddig ismeretlen Vajda, egy jókedvű, fiatal költő jelenik meg bennük. Lantjának oly húrján játszik itt, amely később nem szólal meg: a tréfa, sőt a boldogság hangján. Közülük A tavasz jelei hívást szerepelhetett volna Vajda köteteiben. Vidáman szellemes és talpraesett költemény ez, mely az élet jól megfigyelt vonásait realiztikus kis korképpé szövi s az első két versszakban még ártalmatlan tréfalkozást észrevétlenül az idegenben mulató főurak komoly szatirájává élezi:

ELVIRÁHOZ

Hányszor mondjam még el, hogy oly szép az élet!
 Hogy nincs esze annak, aki gyűlöli;
 Vagy tán jobban mondvá, nem is a világ szép,
 Hanem a világnak szép leányai.
 Mert hiszen a meddig szép leányt nem láttam,
 Nem csak a világot, magam is utáltam!
 Jaj, de hogy megfordult kereke sorsomnak,
 Mióta galambom téged' láttalak!
 Mostan azt kiáltom, a világ elveszhet,
 Csak a szép leányok megmaradjanak!
 Bennetek tanultam magamat szeretni,
 S nem tudom a földön mit lehet gyűlölni!

¹ »Hogy a kutató, együtt találja itt az Ő. M. óta napvilágra került összes Vajda-verseknek legalább a jegyzékét, megemlítem, hogy 1948 márciusban a Waldapfel József a *Va'óság* c. folyóiratban már közölte a költő öt elfeledett versét. Endrődi Sándor emlékbeszéde — azóta elkallódott — kéziratból közli *Főurainkhoz* c. versét (*Kisfaludy Társaság Evlapjai*, Új folyam, 1905), Pflitzner György pedig Áldor Imre *Aranyfuralya* c. 1848-as antológiájában talált három elfeledett verset. Elegendőnek vélem a pusztá megemlítését, hogy Vajdának van két elfeledett Béranger-fordítása is: *A fecskék* (*Budapesti Visszhang*, 1852. okt. 31.) és *A vén csavargó* (u. o. 1852. dec. 12.). Rubinyi Mózes Vajda-életrajza említést tesz a költő három Baudelaire-fordításáról is, (29. l.) Ilyenek azonban nincsenek.